

VÄSTSVENSKA
HANDELSKAMMAREN

REMISS

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR CENTRALA GÖTEBORG

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Västsvenska Handelskammaren tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på förslaget till ny fördjupad översiktsplan för centrala Göteborg.

Vi är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation för det västsvenska näringslivet med nära 3000 företag som medlemmar. Enligt de undersökningar vi gör om medlemsföretagens utmaningar och möjligheter är kompetensbristen deras största bekymmer. Att attrahera och behålla rätt arbetskraft är en nyckelfråga för näringslivet. Den utmaningen är i sin tur starkt beroende av omvärldsfaktorer som tillgång på bostäder, kommunikationer och verksamhetslokaler.

Vi har ett starkt mandat från våra medlemsföretag att arbeta för ett ökat bostadsbyggande och bättre kollektiv- och regionaltrafik. Handelskammaren är även delaktig i att försöka öka byggandet av studentbostäder som det råder stor brist på. För vissa typer av verksamhet kan det vara svårt att hitta lämplig mark att bygga på eller expandera på.

Våra medlemsföretag ser en tydlig koppling mellan en attraktiv stad och möjligheter att rekrytera rätt personal. Också det är ett av våra fokusområden.

De senaste åren har vi tittat närmare på processerna kring detaljplaner och tillsammans med våra medlemsföretag sett ett stort behov av en bättre samordning i staden och mellan staden och statliga myndigheter.

Det näringslivet efterfrågar är:

- överblickbara processer

- tidsramar som hålls
- likabehandling
- mindre detaljstyrning

En väl utförd fördjupad översiktsplan med ett genomarbetat digitalt kartmaterial är ett gott stöd i att bättre kunna tillgodose dessa önskemål. Därför välkomnar vi arbetet med FÖP för centrala Göteborg.

Handelskammaren anser att en färdig FÖP ska:

- medverka till att korta och tydliggöra arbetet med kommande detaljplaner
- peka på och lösa målkonflikter
- innehålla tydliga och mätbara mål på vad den ska åstadkomma
- vara tillräckligt flexibel för att kunna svara på förändrade förutsättningar, särskilt aktuellt är handel och mobilitet

Vi är medvetna om att förslaget till FÖP för centrala Göteborg är i ett tidigt skede och utgår från att det kommer att omarbetas och tydligare peka ut en inriktning för området.

KORT SAMMANFATTNING AV VÄSTSVENSKA HANDELSKAMMARENS SYNPUNKTER:

- Definiera begrepp som täthet, grön och blandad tydligare.
- Ta fram målkonflikter och barriärer och visa hur de kan hanteras så att detaljplaneskedet kan gå snabbare.
- Att bygga bort och/eller flytta Hamnbanan och Lundbyleden skulle vara en fantastisk möjlighet till stadsutveckling, men ligger av allt att döma långt i framtiden. Under tiden behöver trafikbarriärerna både på Hisingen och andra ställen hanteras utan att förhindra trafik till hamnen och till våra stora arbetsplatser på Hisingen.
- Även mobilitet är ett område som nu förändras snabbt. Göteborg ligger i framkant när det gäller forskning och utveckling av nya fordon och mobiltetstjänster, det skulle vi gärna se mer resonemang kring i FÖP för centrala Göteborg.
- Lyft staden som egen kvalitet.
- Det är viktigt med flexibilitet eftersom förutsättningar för till exempel handel förändras snabbt.
- Göteborg behöver en tydligare styrning, ledning och prioritering av plan- och byggfrågor.
- Det är viktigt att den fördjupade översiktsplanen baseras på antaganden som är ekonomiskt genomförbara.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR FÖP

Handelskammaren delar målbilden om en tät, grön och blandad stad med minskade barriäreffekter. Och vi ser utmaningarna när det gäller hållbarhetens tre dimensioner i en stad som växer. Tillväxt ser vi som ett positivt tecken, vår stad är attraktiv, trots att mycket kan bli bättre.

Strategier och målkonflikter

När det gäller strategierna robust, sammanhållen och nära stad menar vi att de behöver förtydligas med **hur** Göteborgs stad tänker verka för att dessa strategier implementeras.

Vi ser en rad målkonflikter i förslaget. De kan till exempel handla om att den nära, gröna staden krockar med strategin om den sammanhållna staden med väl utbyggd och snabb kollektivtrafik som skapar barriärer.

Definiera begrepp

Vi välkomnar försöken i slutet av FÖP att definiera begrepp, men hade gärna sett ytterligare förtydliganden av till exempel "täthet". Inte ens centrala Göteborg är i dag särskilt tätbefolkat och det finns ett motstånd mot förtätning. Om vi ska döma av den offentliga debatten kommer kritik både från arkitektkår och från aktivistgrupper. Det skulle vara välgörande om den fördjupade översiktsplanen var än mer tydlig med vilken täthet staden vill uppnå.

Från Handelskammarens sida ser vi positivt på en tätare och mer sammanhängande innerstad där invånarna kan dela på och utgöra underlag för service, handel, kultur, kommunikationer och annat. Vi är övertygade om att en tätare stad har möjlighet att bli en mer attraktiv stad.

Även begreppet "grön" skulle behöva definieras bättre. Vi menar att det i dag finns alltför många platser som har oklar användning och/eller är dåligt underhållna. En del av dem skulle må väl av viss exploatering som också skulle kunna tillgängliggöra platser. Två exempel från centrala staden är det så kallade Evenemangsstråket längs med Mölndalsån och Skansberget,

Vidare noterar vi att begreppet "blandstad" enligt texten i förslaget inte omfattar blandade upplåtelseformer. Hur ser det ut i andra styrdokument? Det är bra om definitionen är densamma i stadens olika dokument. Det vore också bra att diskutera när en stad/stadsdel/kvarter eller vilken nivå man väljer anses vara blandad och vilka verktyg som finns till hands för att uppnå detta. Hur hanteras till exempel målkonflikterna mellan verksamheters och boendes behov eller motstånd mot att bygga flerfamiljshus i utpräglade villastadsdelar?

Staden som en egen kvalitet

Vi hade gärna sett ett tydligare ställningstagande för staden som livsmiljö. Staden har egna kvaliteter som mötesplats för idéer, människor och kunskap. I den täta, stora staden finns underlag för avancerad utbildning, forskning, ett mångfasetterat näringsliv och entreprenörskap. Där finns också tillräckligt många människor för att hålla igång ett rikt kultur- och nöjesutbud. Tillsammans med en

mångsidig arbetsmarknad skapar en sådan stad hög grad av attraktivitet.

I Göteborg är vi fläckvis där eller på väg dit, men fortfarande tar staden så att säga slut runt nästan varje gathörn. Älven och de stora trafikbarriärerna är svårhanterliga och vi ser positivt på att FÖP för centrala Göteborg tar sig an dessa frågor.

Det är absolut viktigt med grönska och öppna platser men för att göra dessa tillgängliga för fler, mår många av dem bra av viss exploatering. Det hade också varit intressant med en diskuterande ansats när det gäller vilka som använder vilka platser. Det Vinnovafinansierade projektet Urban Girls Movement lyfter att tjejer är en vit fläck på stadsplaneringskartan. En rapport från Stockholms universitet och Stockholms stad visar att pojkar mellan 7 och 19 år upptar 80 procent av de planlagda ytorna för spontanidrott utomhus. Hur ser det ut i Göteborg?

I studier som Värdeskapande stadsutveckling – stadskvaliteter i Göteborg (Spacescape) finns tydliga kopplingar mellan stadskvaliteter i den traditionella kvartersstaden och hög attraktivitet. Ta vara på denna kunskap.

Mobilitet förändras snabbt

Mobilitet är ett område som nu förändras snabbt. Fordonen blir både tystare och mer miljövänliga samtidigt som nya affärsmodeller - för till exempel delning av bil eller kombinerad mobilitet - blir vanligare. Göteborg ligger i framkant när det gäller forskning och utveckling av nya fordon och nya mobiltetstjänster. Det kommer att skapa nya förutsättningar för stadsutveckling. Det skulle vi gärna sett mer resonemang kring i FÖP för centrala Göteborg.

SPECIFIKA SYNPUNKTER PÅ FÖP FÖR CENTRALA GÖTEBORG

Varför två alternativ?

Vi har svårt att förstå varför de två alternativen - centrum stannar söder om älven respektive stadskärnan växer norrut - ställs mot varandra när FÖP så tydligt redan tagit ställning för det senare.

I det kommande arbetet vore det välgörande att istället ägna mer kraft åt att beskriva positiva och negativa aspekter av att stadskärnan växer norrut.

Med den stora utbyggnad på Norra älvstranden som pågått de senaste decennierna har centrumförflyttningen redan påbörjats. Dessutom har arbetet med Älvstaden pekat ut Frihamnen som en ny mitt i staden. Här blir det oklart hur FÖP för centrala Göteborg förhåller sig till dokumenten som rör Älvstaden.

Citykärnan behöver växa. Samtidigt är det viktigt att vårda den gamla kärnan och det som nu byggs söder om älven. Här finns. Den befintliga stadskärnan utgör en omistlig del av Göteborgs identitet. Dessutom är den, inte minst med tanke på Västlänken, ett naturligt centrum för hela regionen.

Förhållandet till ÖP och andra oklarheter

Det är också oklart vilket förhållande som råder mellan översiktsplanen som är under arbete och FÖP för centrala Göteborg. För att undvika dubbelarbete vore det bra att tydligare avgränsa vad FÖP för centrala Göteborg ska fylla för funktion.

Tidsperspektivet är en annan otydlighet i förslaget till FÖP. Det sägs här och var att det handlar om planering med sikte på 2050 med utblick mot 2070. Ändå är större delen av förslaget beskrivningar som rör dagens förhållanden och med få antydningar om vilken stad vi kommer att se på vägen mot 2050.

Flytt av Hamnbanan och Lundbyleden vore fantastiskt, men är det möjligt?

Handelskammaren anser att en flytt av Hamnbanan och Lundbyleden skulle vara en fantastisk möjlighet för stadsutveckling. Det skulle innebära att Norra älvstranden kan byggas ihop med övriga Hisingen och att en sammanhållen stadskärna skulle kunna växa ytterligare, förutsatt att vi får fler förbindelser över älven. Vi ser dock detta som en möjlighet på lång sikt. Trafikverket har just investerat miljardbelopp på utbyggnad av Hamnbanan/Lundbyleden och mer pengarför att flytta dessa barriärer lär dröja.

Även under tiden behöver staden leva och invånarna kunna röra sig så obehindrat som möjligt. Vi menar därför att FÖP borde ange barriärminskande åtgärder som kan göras under tiden. Här är dock tillgängligheten för fordonstrafik också viktig. På Hisingen ligger några av Göteborg och Sveriges största arbetsplatser och hamnen hanterar gods från hela Norden. Den målkonflikten måste hanteras klokt.

När det gäller älvkantsskydd finns flera frågetecken i förslaget. Skyddet ska gälla hela planområdet, vara 15 meter brett men har varken fått någon angiven utformning eller prislapp. Enligt intervju med SBK:s klimatstrateg Ulf Moback i GP (2018-03-19) beräknas det kosta 30 miljarder kronor. Ska vi ta detta på allvar innebär det helt nya förutsättningar för stadsutveckling. Kommer till exempel en utbyggnad av Frihamnen att vara möjlig?

Vilka platser uppskattas?

Vi hade gärna sett en diskussion om hur fler av Göteborgs centrala platser och torg skulle kunna bli mer tillgängliga. Många av dem utgörs i dag av parkering eller är i praktiken stora refuger för spårvagn och busstrafik. De platser som fungerar allra bäst är ofta de lite mindre: som

Odinsplatsen, stråket längs Haga Nygata, Esperantoplatsen, Sveaplan och Magasinsgatan. Här samsas kommersiell verksamhet, flanerande och annan vistelse.

Evenemangsstråkets och arenornas framtid

Det så kallade Evenemangsstråket berörs mest i förbigående. Från Handelskammaren sida ser vi ett stort behov av bostäder i detta område, som i dag domineras av odefinierade gråtor, markparkering och arbetsplatser som är isolerade från de mer centrala delarna av staden av trafik- och arenabariärer. Det vore önskvärt att minska barriäreffekten av Ullevigatan och Skånegatan och bygga fler kopplingar över E6:an. Burgårdsparken, stråket längs Mölndalsån och Överåsparken är viktiga grönytor i närområdet.

Frågan om en ny multiarena som ersättning för Scandinavium måste också finnas med i en FÖP för centrala Göteborg.

Glöm inte bort samhällsservice

I det kommande arbetet behöver behovet av samhällsservice ses över. Att tidigt peka ut platser för skolor, förskolor, äldreboenden, studentbostäder, bibliotek och annat är avgörande för att ge stadsutvecklingen en chans.

Ytterligare en sak som vore bra att få belyst är en sammanhållen underjordisk infrastruktur, särskilt för nya områden. System för avfallshantering under mark minskar behovet av att köra in med tunga fordon i bostadskvarter, vilket stödjer idén om den täta och gröna staden. Här finns en gyllene chans att få det rätt från början.

Ha med ekonomin från start

En fördjupad översiktsplan sätter upp ramarna för den framtida mark- och vattenanvändningen. Det innebär också att den är med och styr de ekonomiska förutsättningarna för projekt. Vi har i närtid sett hur flera stadsutvecklingsprojekt i centrala Göteborg, framför allt Skeppsbron och Frihamnen, försenats kraftigt på grund av att de ekonomiska beräkningarna för projekten har visat sig vara undermåliga.

I detta förslag till FÖP nämns knappt ekonomi eller vad olika åtgärder kostar. Vi menar att det är viktigt att styrdokument baseras på antaganden som är genomförbara, alltså även ekonomiskt hållbara.

Avslutningsvis

Texterna, kartorna och det grafiska materialet hade mått väl av en korrekturläsning. Nu stör

korrfel och otydligheter läsningen av förslaget.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GENOMFÖRANDE

För att det ska bli möjligt för Göteborg att växa i den omfattning som planen anger behöver stadens processer och samordning bli väldigt mycket vassare. Vi ser gång på gång hur olika utvärderingar kommer fram till samma sak: styrning och samordning fungerar dåligt, det finns för många och delvis motstridiga styrdokument och prioriteringsordningen är slumpmässig eller otydlig.

Det har påpekats av följeforskarna för BoStad 2021, av stadsrevisionens utvärdering av hur bostadsförsörjningen fungerar och av oss på Handelskammaren. Vi ser gärna att de planerande och byggande förvaltningarna i staden samordnas och får ett fokus på att bygga en sammanhållen stad med alla funktioner, inte enbart en enskild detaljplan.

Vi ser också ett stort behov av större regional samordning och planering. Inte minst när det gäller trafikfrågor, men även för bostadsförsörjningsansvaret.

Vilken roll ska FÖP för centrala Göteborg ha?

- Arbetet ska tydligt peka ut ett alternativ för utbyggnad och användning av området.
- Den ska peka ut och lösa så många målkonflikter och barriäreffekter som möjligt.
- En FÖP ska vara ett så tydligt och skarpt dokument att antalet utredningar i en detaljplan kan minimeras och processen till startbesked kortas. Dagens åtta till tio år i snitt från idé till nyckeln i låset är alldeles för lång, både för enskilda och för näringslivet.

Vi hoppas och tror att en väl avvägd och genomarbetad FÖP kan underlätta arbetet med att få Göteborg att blomstra och växa på ett hållbart sätt.

Vänliga hälsningar

Johan Trouvé

vd, Västsvenska Handelskammaren

Gunilla Grahn-Hinnfors

ansvarig stadsutveckling, Västsvenska Handelskammaren